

ÜNİVERSİTE HASTANELERİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Prof. Dr. Asaf Varol
Fırat Üniversitesi
Döner Sermaye İşletme Müdürü
(varol.asaf@gmail.com)

1. GİRİŞ

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 24.12.2003 tarih, 25326 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile kamu mali yönetimi ve kontrol sisteminde köklü değişimler yapılmıştır. Uygulandığı günden beri, kanunda görülen sıkıntıları bertaraf etmek için Maliye Bakanlığı birçok tebliğ yayımlayarak uygulamadaki aksaklıkları gidermeye çalışmakta, Sayıştay Genel Kurul Kararı ile yanlış yorumlanabilen ifadelere açıklık getirilmektedir.

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun geçici 11. maddesi gereğince 01.05.2007 tarih ve 26509 sayılı Resmî Gazete’de “Döner Sermayeli İşletmeler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği” yayımlanarak, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerine bağlı olarak kurulmuş olan döner sermayeli işletmelerin iş ve işlemleri ile bütçelerinin hazırlanması, uygulanması, sonuçlandırılması ve muhasebesi ile kontrol ve denetimine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir[1].

Kanunda bütçe türleri “Merkezi Yönetim Bütçesi”, “Sosyal Güvenlik Kurumu Bütçesi” ve “Mahalli İdareler Bütçesi” olmak üzere üçe ayrılır. Merkezi Yönetim Bütçesi altında da “Genel Bütçe”, “Özel Bütçe” ve “Düzenleme ve Denetleme Kurumu Bütçesi”; “Mahalli İdareler Bütçesi” grubunda ise “Belediye Bütçesi”, “İl Özel İdare Bütçesi” ve “Mahalli İdare Birlik Bütçesi ve Bağlı İdare Bütçesi” yer almaktadır. Bütçe kodlaması; devlet faaliyetlerinin kurumsal, fonksiyonel ve ekonomik olarak sınıflandırılmasını sağlamaktadır. Bu sistem ile uluslararası standartlara uygun bir sistem kurulması hedeflenmiştir.

Üniversite döner sermaye işletmeleri, “2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 58. maddesine göre Döner Sermaye İşletmelerinin Kurulmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmeliğe” tabidir[2]. Diğer bir deyimle, 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun geçici 11 inci maddesine göre Kanun kapsamında döner sermayelerin yeniden yapılandırma çalışmaları devam ettiğinden, üniversite döner sermayelerini de içine alan bir düzenleme henüz çıkarılamamıştır. Ancak anılan maddenin

verdiği yetkiye dayanılarak yeniden yapılandırma çalışmaları tamamlanincaya kadar, üniversite hastanelerinin de içinde olduğu döner sermayeli işletmelerin bütçe ve muhasebe işlemlerini düzenleyen “Döner Sermayeli İşletmeler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği” yayımlanarak yürürlüğe girmiştir[3].

Aşağıda, üniversite hastanelerinde yönetsel sıkıntılarının neler olduğu, üniversite hastanelerinin neden zarar ettikleri konuları işlenecek ve ortaya çıkan problemlerin telafisi için bazı çözüm önerileri sunulacaktır.

2. ÜNİVERSİTE HASTANELERİNİN ZARAR ETME NEDENLERİ

Üniversite hastanelerinin zarar etme nedenleri çok çeşitlilik arz etmektedir. İşletmenin klasik bir kamu kurumu gibi değerlendirilmesi, geçici işçilerin durumu, mevzuat yetersizliğinden kaynaklanan çok başlı yönetimin sebep olduğu zafiyet, görev alan idari ve akademik personel arasındaki çekişme, bazı görevlilerin hatalı davranışları, mali kriz içerisinde bocalayan işletmenin borçlarını zamanında ödeyememesi nedeniyle malzemeleri çok aşırı fiyatlara almak mecburiyetinde kalması, hastane stoklarında tüketimin üzerinde aşırı stok yapılması, **Maliye Bakanlığı'nın aynı sektörde faaliyet gösteren kamu kurumlarına karşı farklı uygulama ve düzenlemeler geliştirmesi** vb. diğer nedenlerle üniversite hastaneleri zarar edebilmektedir.

2. 1. İŞLETMENİN KLASİK KAMU KURUMU GİBİ DEĞERLENDİRİLMESİ VE GEÇİCİ İŞÇİLER

Devlet üniversitelerine ait hastaneler netice itibariyle kamu gurubuna dâhildir. Yönetimde bulunan idareciler çoğu kez deneyimsiz olabilmekte, mevzuatı bilememekte ve birçok kamu kurumunda görülen ihtiyaç fazlası personel ile yönetilebilmektedir. Bu gruba giren hastanelerde geçici işçi adı altında çalıştırılan elemanlar, genelde ilgili alanda eğitimsiz olmaktadır. Yeterli sayıda kadrolu personel olmadığından, eleman gereksinimi hizmet alımı biçiminde gerçekleştirilmektedir.

Geçici işçiler, yürüttükleri işi genelde benimsememektedir. Çünkü sözleşmeleri bir yıl süre ile uzatılmakta ve sürekli bir kadroya sahip olmadıklarından ötürü, bir sonraki dönemde çalıştırılıp çalıştırılmayacakları konusunda endişe taşımaktadırlar. Hastanede bulunan cihaz ve teçhizatların işletilmesinin hazır hale getirilmesi adı altında yapılan hizmet alımlarında görevlendirilen personelin hasta bakıcılığı, kliniklerde yardımcı personel türü işleri yaptıklarını biliyoruz. Hastanelerde bazen yüzlerce eleman bu şekilde çalıştırılmakta, koridorlarda, kliniklerde, servislerde görevli bu elemanların büyük bir bölümü hizmet içi eğitimden geçirilmedikleri için hasta yakınları ya da hastaların beklentilerine cevap vermekten ve

yaşadıkları sorunlara çözüm getirmekten uzak davranışlar sergileyebilmektedir. Bu davranışlar sonucu, hasta ve yakınları o hastaneden uzaklaşmakta ve özel hastaneleri tercih edebilmektedirler.

Üniversite döner sermaye işletmelerinde çalıştırılan geçici personelin önemli bir bölümü, üniversitede görevli elemanların yakınları ya da dostları olabilmektedir. Bu gücü arkasına alan geçici personel, işlerini aksatabilmekte ve yöneticilerine bazıları meydan dahi okuyabilmektedir. Geçici işçi alımları için hazırlanan şartnamelerde çok ilginç ifadeler rastlamak mümkündür. Örneğin, çalıştırılacak işçinin yaş aralığının 20-60 yaş arası olması istenebilmektedir. 60 yaşına gelmiş bir geçici işçi, o kuruma ne kadar bedensel hizmet verebilir, tartışılır. Bu ifade geçici işçi kadrolarının, torpil amaçlı kullanılabilmesine işaret etmektedir.

Özel hastanelerde halkla ilişkilere büyük önem verilmektedir. Personel bu amaçla eğitilmekte ve hasta memnuniyeti en üst düzeylerde tutulabilmektedir. Çalışan personel sıkı bir biçimde takip edilmekte ve aksi davranışlarda bulunan personelin işine son dahi verilebilmektedir. Müşteri memnuniyetinin en üst düzeyde olduğu özel hastanelerin donanımsal ve insan gücü eksikliği, halkla ilişkilerin dışa yansıyan memnuniyetinin gölgesinde fark edilmeyebilmektedir.

2.2. MEVZUAT YETERSİZLİĞİ

Üniversite döner sermaye işletmeleri 1983'te yayımlanan “2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 58. maddesine göre Döner Sermaye İşletmelerinin Kurulmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmelik” kapsamında işletilmektedir[4]. 01.05.2007 Tarih ve 26509 sayılı Resmî Gazete’de ise “Döner Sermayeli İşletmeler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği” yayımlanmıştır[5]. Bu yönetmelik özellikle Sağlık Bakanlığı’na bağlı olarak hizmet veren hastaneler düşünülerek hazırlanmıştır. 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte, yıllardır süregelen ve kamuoyunda yerleşmiş kavramların yerine yeni kavram ve ifadeler kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin, 5018 sayılı Kanun ve buna bağlı olarak yayımlanan “Döner Sermayeli İşletmeler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği” içerisinde “İşletme Müdürü”, “Sayman”, “Ambar Memuru”, “Ayniyat Memuru” gibi kavramlara rastlanılmamaktadır. Buna karşın Üniversite döner sermaye işletmelerinin tabi olduğu “2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 58. maddesine göre Döner Sermaye İşletmelerinin Kurulmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmelikte” ise bu kavramlar hâlâ geçerlidir. Diğer bir deyimle Sağlık Bakanlığı’na bağlı bir Araştırma ve Uygulama Hastanesinde İşletme Müdürünün yerini “Gelir

Varol, A. : “Üniversite Hastanelerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri”, Güncel Mevzuat Dergisi, ISSN 1306-4118, Sayı: 41, Sayfa: 53-58, Ankara, Mayıs 2009.

Gerçekleştirme Görevlisi”, Saymanın yerini “Muhasebe Yetkilisi”, Ambar Memurunun yerini “Taşınır Kayıt ve Kontrol Yetkilisi” almıştır.

Harcama yetkililerinin kim olacağı konusunda çelişkiler mevcuttur.[6] Çok büyük sorumluluklar taşıyan harcama yetkililerinin, özel bütçeli idarelerde; örneğin bir üniversitenin tıp fakültesinde tıp fakültesinin dekanı olacağı 31 Aralık 2005 tarih ve 26040 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Harcama Yetkilileri Hakkında Genel Tebliğde belirtilmiştir[7]. Yani bir tıp fakültesi dekanının harcama yetkilisi olduğu bütçe, hükümetler tarafından her yıl tahsis edilen ve TBMM’de sene sonunda görüşülerek kabul edilen bütçedir. Ancak diğer taraftan üniversitede sayısı tek olan döner sermaye işletmesinin harcama yetkilisinin ise rektör olduğu yönetmeliklerde belirtilmiştir. Yani bir üniversitede sayısı tek olan döner sermaye işletmesine bağlı farklı faaliyetler sürdüren birimler (Örneğin Veteriner Fakültesi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Üniversite Hastanesi, Mühendislik Fakültesi vb.) ile ilgili harcama yetkilisi rektör olup, rektör istediği takdirde bu yetkisini belirli oranlarda yardımcısına, dekanlara, müdürlere devredebilmektedir.

Aynı statüdeki ve yapıdaki üniversite hastanelerinde harcama yetkilisi olarak atanan görevliler, büyük farklılıklar gösterebilmektedir. Örneğin bir üniversite hastanesinde harcama yetkilisi rektör yardımcısı, bir diğerinde tıp fakültesi dekanı veya başhekim olabilmektedir. Bu tasarruflar, mevzuattaki eksiklikten kaynaklanmaktadır. Çözüm, Yükseköğretim Kurulu’nda yıllardır çalışmaları sürdürülen ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 58’inci maddesi kapsamında kurulan, mazisi 1983 yılına dayanan “Döner Sermaye İşletmelerinin Kurulmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmeliğin” yeni versiyonunun bir an önce yayımlanmasıdır. Yeni yönetmelikle kavram karmaşıklıklarının da bertaraf edilmesi gerekir.

Mevzuattaki karmaşıklık nedeniyle Üniversite hastanelerinde Başhekim ile Döner Sermaye İşletmesi Müdürü arasında ihtilaflar çıkmakta ve taraflar, birbirinin yetkilerini kullanmakla suçlanmaktadır. 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 58. maddesine göre kurulan bir döner sermaye işletmesinin müdürü, aynı zamanda tahakkuk memurluğu görevini de yürütmektedir. İlgili yönetmeliğin 11. ve 14. maddelerinde işletme müdürünün görevleri çok açık biçimde belirtilmiştir[8]. Bu sorumluluklar şunlardır:

Döner Sermaye İşletme Müdürü:

Döner Sermaye işletmesinin işletme müdürü, rektör tarafından üniversite personeli arasından atanır. İşletme müdürünün görevleri şunlardır:

- İşletmenin idari, mali ve teknik işlerini, kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, çalışma programları, bütçe esasları ve işletmecilik ilkelerine uygun biçimde yürütmek,
- Döner Sermaye kadrolarına atanan veya görevlendirilen memurlar ile işletmeye alınan işçilerin görevlerini iş bölümü esasları dâhilinde düzenlemek, izlemek ve denetlemek,
- Döner sermaye memurlarının atamalarını teklif etmek ve işletmeye işçi alınması, çıkarılması ve işçilerin özlük haklarına ilişkin işleri yapmak,
- İşletmenin çalışma programlarının ve bütçe tasarılarının zamanında hazırlanmasını sağlamak,
- Canlı ve cansız demirbaşlar ile malzemelerin iyi bir şekilde kullanılmasını, saklanmasını, korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak,
- Ambar ve ayniyat işlerinin usulüne göre yürütülmesini sağlamak, gerekli denetimi yapmak.

Tahakkuk Memuru:

Döner sermayeden yapılacak giderler ile tahsil edilecek gelirler, tahakkuk memuru tarafından tahakkuk ettirilir. Tahakkuk memurluğu işletme müdürü tarafından yürütülür.

Görevleri:

Tahakkuk memurları gider ve gelirlere ilişkin tahakkuk belgeleri üzerinde aşağıda belirtilen hususları aramakla yükümlüdür.

- Yeteri kadar ödenek bulunması,
- Giderlerin bütçedeki tertiplere uygun olması,
- Giderlerin kanun, tüzük, kararname ve yönetmeliklere uygun olması,
- Maddi hata bulunmaması,
- Verile emri belgesine bağlanması gereken taahhüt ve tahakkuk belgelerinin tamam olması,
- İstihdamın kadro dâhilinde bulunması,
- Gelirlerin kanun ve yönetmelik hükümlerine uygun olması.

2.3. ÜNİVERSİTE HASTANELERİNDEKİ BAZI YANLIŞ DAVRANIŞLAR

Sayıları çok olmazsa da bazı doktorlar yasa ve yönetmeliklerin dışında çeşitli tasarruflarda bulunarak haksız kazanç elde edebilmekte, işletmenin zarar etmesine neden olabilmektedir. Performansa dayalı hizmet anlayışı amacından saptırılabilmektedir. Hastanelerde performans sisteminin getirilmesinin temelinde yatan gerçek; emek veren doktorun maddi olarak desteklenerek daha iyi hizmet vermesinin sağlanmasıdır. Hastanelerde performansa dayalı çalışmalar belirli bir saatten sonra yapılmaktadır. Örneğin mesai günlerinde saat 14.00'ten sonra yapılan hizmetler performansa dâhil edilmekte ve bu saatten sonra verilen hizmetler karşılığında üniversite yönetim kurullarınca belirlenen oranlarda performans ücreti adı altında parasal destekler verilmektedir.

Ancak üzülererek belirtmek gerekir ki, sayıları az da olsa bazı doktorlar bu imtiyazı suiistimal edebilmektedir. Örneğin, sabah üzeri gelen bir hastaya öğle sonu saat 14.00 ten sonra gelmesi söylenebilmektedir. Hastanın öğle sonu gelmesinin söylenmesindeki amaç, çalışmanın performansa dâhil edilebilmesidir.

Gene bazı doktorlar tarafından doldurulan performans çizelgelerinde çok ilginç durumlarla karşılaşılabilir. Örneğin kan sayımının dahi bir profesör tarafından yapılmış olduğuna ya da bir operasyon sırasında yapılması mümkün olmayan bir işlemin yapılmış gibi gösterilebildiğine rastlanılmaktadır. Bilerek ya da farkında olunmadan yapılan bu tür bazı tasarruflar yüzünden döner sermaye işletmesi zarar edebilmektedir. Şöyle ki, Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) gönderilen faturalar ilgililerce incelendiğinde, bu tür yanlış beyanlar yüzünden fatura üzerinden önemli oranlarda kesinti yapılmasına sebep olmaktadır. Bazen kesinti oranları yüzde 16-20'yi bulabilmektedir. Bu kesintiler yüzünden döner sermaye önemli maddi kayıplara uğramaktadır.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nda (SGK) faturaların incelenmesi aylar sürebilmektedir. Dolayısıyla kesinti miktarları aylar sonra ortaya çıkmaktadır. Oysa performans ödemeleri kesinti olmadan önceki duruma göre hesaplanmaktadır. Yani SGK'nin faturalar üzerinden yaptığı kesinti, ödenen performanslara yansıtılmadığı için döner sermaye maddi kayba uğramaktadır.

Bazı üniversite kliniklerinde öğretim üyesi doktorların hasta muayene etmemesi, kliniklere inmemesi, üniversite hastanelerine gelen hastaların azalmasına sebep olabilmektedir. Özel hastaneler bu durumu çok iyi

Varol, A. : “Üniversite Hastanelerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri”, Güncel Mevzuat Dergisi, ISSN 1306-4118, Sayı: 41, Sayfa: 53-58, Ankara, Mayıs 2009.

kullanmakta ve üniversite hastanelerinde doktorların kliniklere inmediklerini fisiltı gazetelerinde dile getirerek, hasta akışını kendi lehlerine dönüştürebilmektedir.

2.4. DÖNER SERMAYE İŞLETMESİNİN BORÇLARINI ZAMANINDA ÖDEYEMEMESİ

Döner sermaye işletmeleri yeterli maddi potansiyele sahip olmadığında, alım gücü azalmakta ya da ihaleye yeterince katılan olmadığı için malzemeyi çok daha pahalıya satın alma durumu ile karşı karşıya kalabilmektedir. Üniversiteye mal satan şirketler, alacaklarını 1 yıl sonra tahsil edebileceklerini düşünerek ilgili ürünler için ederinin/normal değerinin çok üstünde fiyatlar teklif edebilmektedirler. İhaleye katılan sayısı az olduğu durumlarda da hastane göz göre göre malı pahalıya almak zorunda kalabilmektedir.

Üniversite döner sermaye işletmesi yöneticileri gelen baskılar yüzünden yanlış kararlar alabilmektedir. Örneğin, esnaftan aldığı malın bedelini 1 yıl geriden öderken, performans ya da katkı paylarını ödeme işlemi bekletmeksizin yapabilmektedir. Dışarıya borcu varken, bir işletmenin kâr payı dağıtması ya da performans bedellerini ödemesi, profesyonel işletme anlayışı ile bağdaşmamaktadır. Önce dış borçların temizlenmesi ve akabinde performans ve katkıların ödenmesi gerekir.

2.5. DEPOLARDA GEREKSİZ MALZEME STOKU

Üniversite hastanelerinin zarar etmesinin diğer bir sebebi ise stoklarda bekleyen malzemelerdir. Zamanında aşırı stok yapılması ve bu stokların eritilememesi, ya da teknolojik değişimler yüzünden malzemelerin artık kullanılamaması, yanlış bir işletmecilik anlayışıdır. Çünkü bu malzemelere bağlanan meblağlar paraya dönüştürülemez. Bilançolarda ambarlardaki malzemelere karşı gösterilen meblağlar, gerçeği yansıtmayabilmektedir. Depoda çok mal olmasına karşın şayet bu mallar belirli sürelerde paraya dönüştürülemiyorsa, bu stok pasiftir ve işletmeye yarar sağlamaz.

Kliniklerden talep edilen malzemelerin stoklarda olup olmadığının yeterince dikkatli takip edilemediği durumlar olabilmektedir. Bunun sonucunda da stokta yeterli malzeme olmasına karşın yeniden aynı malzemelerden alımlar yapılabilmektedir. Bu noktada otomasyon sisteminin özellikleri de önemli bir etken olabilmektedir.

2.6. HASTANE OTOMASYONU

Hastanelerde işlemler otomasyon yazılımları ile takip edilmektedir. Bazen kullanılan otomasyonlar yeterli güvenlikte olmayabilmektedir. Otomasyon sistemindeki olası kaçaklar yüzünden fatura edilemeyen meblağlar olabilmektedir. Bazen bu kaçakların farkına bile varılamayabilmektedir. **Otomasyon yazılımının mükemmel olması için SAĞLIK-NET ve MEDULA sistemleri ile bütünleşmiş olarak çalışması zorunluluğu vardır.**

2.7. DÖNER SERMAYE İŞLETMESİNDE GÖREVLİ PERSONELİN BİLİŞİM BİLGİ EKSİKLİĞİ

Döner sermaye işletmelerinde görev alan personelin bilişim teknolojileri bilgi dağarcığının yeterli olmaması, bazen büyük sıkıntılara neden olabilmektedir. Bilgisayarı kullanamayan, otomasyon sistemini anlamayan ve hatta bilgisayarda yazı yazmasını bilmeyen bazı memurların döner sermaye işletmelerinde görevlendirildikleri durumlarla karşılaşılabilir. Bu tür personel arasında geçici işçiler de yer almaktadır. Kayırma ile bu göreve getirilen personelden verim alınmadığı gibi, bazı işlerin aksaması da söz konusu olabilmektedir.

Döner sermaye işletmelerinde fatura takibi çok önemlidir. Kurumlara gönderilen faturaların durumları yeterince takip edilemeyince, maddi zararlar olabilmektedir. Özellikle komşu illerden gelen hastalara ait faturaların takibi problem yaratabilmektedir. Otomasyon sistemleri sayesinde bu kayıpların minimuma indirilmesi için işletme bünyesinde insan kaynakları açısından köklü değişiklikler yapılabilmelidir.

2.8. MALİYE BAKANLIĞI'NIN KONUYA YAKLAŞIMI

Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastanelerle üniversitelere bağlı hastaneler arasında Anayasa'mızın eşitlik ilkesine aykırı kanun ve yönetmelikler çıkarabilmektedir. Şöyle ki,

5234 sayılı “Bazı Kanun ve Kanun Hükmündeki Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un” Geçici 1'inci maddesinin birinci fıkrasında “Genel bütçeye dâhil dairelerle katma bütçeli idarelere bağlı olarak kurulmuş olup, 5018 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan idarelere bağlı döner sermayeli işletmelerin aylık gayrisafi hâsılatından tahsil edilen tutarın %15'i (ilaç, kan ve kan bileşenleri ile tıbbî sarf malzemesi hâsılatının

Varol, A. : “Üniversite Hastanelerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri”, Güncel Mevzuat Dergisi, ISSN 1306-4118, Sayı: 41, Sayfa: 53-58, Ankara, Mayıs 2009.

%5'i), en geç takip eden ayın 20'sine kadar genel bütçeye irat kaydedilmek üzere ilgili saymanlıklara yatırılır (Değişik son cümle: 28/3/2007-5615/28 md.). Aylık gayrisafi hâsıllardan irat kaydedilecek oranı, döner sermayeler itibariyle %1'e kadar indirmeye Maliye Bakanı yetkilidir.” hükmü yer almaktadır[9].

Mevcut durumda Üniversite Döner Sermayeleri için bu oran %5 olarak uygulanmaktadır. Öteden beri bu oranın yüksek olduğu ve Döner Sermaye İşletmelerinin faaliyet ve hizmetlerini olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir. Nitekim Maliye Bakanlığı da bu oranın yüksek olduğunu, Döner Sermaye İşletmelerinin hizmet ve faaliyetlerini olumsuz yönde etkilediğini kabul edilerek 02.05.2007 tarih ve B.07.0.MGM.0.22/688-1-07586 sayılı yazısında Sağlık Bakanlığına bağlı döner sermaye işletmelerinin ödeyeceği hazine hissesi 01.01.2007 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere %1 indirilmiş, ayrıca fazladan ödenen tutarların terkin edilmesi de benimsenmiştir.

Üniversite döner sermaye işletmeleri için bu pay hâlâ %5 oranındadır. İnönü Üniversitesi Rektörlüğü, kendi döner sermaye işletmesinden kesilen hazine payının %1'e düşürülmesi için Ankara 7. İdare Mahkemesi'ne dava açmış ve Mahkemenin 2008-1956 sayılı kararı ile hazine payının İnönü Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi için %1'e indirilmesine hükmedilmiştir.

Maliye Bakanlığı yukarıda açıklanan tasarrufu ile Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneleri korurken, üniversite döner sermaye işletmelerine farklı bir uygulama yapmıştır.

3. SONUÇ ve ÖNERİLER

Üniversite döner sermaye işletmeleri, içinde buldukları krizden kurtulmak için acil çözümler üretmek zorundadırlar. Bu amaçla;

Üniversite döner sermaye işletmelerine bağlı hizmet veren hastaneler profesyonelce yönetilmeli, özel sektör anlayışı çerçevesinde işletilmeli, mevzuata hâkim yöneticilere teslim edilmelidir.

Hastanede hizmet alımı biçiminde çalıştırılan geçici işçilerin sayıları makul seviyelere indirilmeli, hizmet içi eğitimden geçirilerek hasta ve yakınları ile olumlu iletişimi en üst düzeyde tutabilecek anlayışa sahip olmaları sağlanmalıdır. Geçici işçiler arasında kayırmaya dayalı koruma tasarrufuna

gidilmemeli, görevini yapmayan, kurallara uymayan işçilerin işlerini kaybedebilecekleri kendilerine hissettirilmelidir.

Üniversite hastaneleri için Yükseköğretim Kurulu'nca uzun bir süreden beri hazırlandığı söylenen döner sermaye işletmesi yönetmeliği bir an önce yayımlanmalıdır. Ancak yönetmelik maddeleri karmaşıklığı önleyecek, farklı yorumlara sebebiyet vermeyecek bir biçimde hazırlanmalı, Üniversitelerarası Kurul'a (ÜAK) ve bünyesinde hastane bulunduran üniversite elemanlarının görüşlerine sunulmalıdır. Yönetmelikte mevcut kavram karmaşıklıklarını önleyici tedbirler alınmalıdır. Görev ve sorumluluklar tanımlanırken, sistemin işlerliğini tıkayıcı unsurlardan kaçınılmalıdır. Üniversite döner sermaye işletmelerinde harcama yetkililerin kimler olacağı net bir biçimde belirtilmelidir.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından incelenen faturalarda tespit edilen kesintilerin nedenlerinin ne olduğu saptanarak, bilahare hastanede eğitimler verilerek hatalı fatura düzenlemelerin önüne geçilmelidir. Faturalar SGK'ye gönderilmeden önce çok ciddi biçimde iç kontrolden geçirilmelidir.

Üniversite hastanelerine hasta akışını artırabilmek için öğretim üyesi doktorların özveride bulunmaları, kliniklere inmeleri ve halk günleri yapılarak hastaların öğretim üyeleri tarafından muayene edilmeleri sağlanmalıdır.

Hastane borçlarının zamanında ödenebilmesi için miladi bir takvim belirlenmelidir. Zararda olan üniversite hastanesinde görevli tüm personel, kurtarma operasyonu içerisinde yer almalıdır. Örneğin öğretim üyeleri bir performanslarını döner sermayeye hibe yolu ile bağışlayabilmelidirler. Önce şirketlerin alacakları ödenmeli, dış borçlar tamamlandıktan sonra performans ödemelerine geçilmelidir.

Döner sermaye kasasında birkaç milyonu bulan nakit paranın hazır olması sağlanarak, esnaftan mal alımlarında pazarlık gücü artırılmalıdır.

Tıbbi malzemeleri stoklamak yerine, ihtiyaç oldukça alım yapılması yolu benimsenmelidir. Halen stoklarda yer alan, ancak paraya dönüştürülemeyen malzemelerin tasfiyesine gidilmeli ve gerektiğinde daha düşük fiyatlarla satılarak, nakit paraya dönüştürülmelidir. Diğer bir yöntem ise, kurumlar arası işbirliği çerçevesinde atıl malzemeler karşılıklı değiştirilerek, değerlendirilebilir.

Hastanede hayati önemi haiz olan otomasyon sisteminde kaçakların olup olmadığı, kurulacak bir teknik heyet tarafından kontrol edilmeli, varsa eksiklikleri giderilmelidir. Otomasyon sisteminin SAĞLIK-NET ve MEDULA ile entegresinin başarımı gözetilmelidir.

Döner sermaye işletmesi çalışanlarının bilişim teknolojileri ürünlerini yeterince kullanabilecek seviyelere getirilmeleri sağlanmalıdır. Fatura takipleri eksiksiz yapılmalıdır.

Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığına ait hastanelerde aylık gayrisafi hâsılatından tahsil edilen tutardan ödediği hazine payını %1'e indirmiştir. Üniversite hastaneleri için de hazine payının %5'ten %1'e düşürülmesi

Varol, A. : “Üniversite Hastanelerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri”, Güncel Mevzuat Dergisi, ISSN 1306-4118, Sayı: 41, Sayfa: 53-58, Ankara, Mayıs 2009.

sağlanmalıdır.

Üniversite hastaneleri, kaliteli, şeffaf, hasta haklarına saygılı, hasta memnuniyetini en üst düzeyde tutan bir anlayışla yönetilmeli, bu amaçla kalite ve akreditasyon ilkelerini ön planda tutmalıdır.

[1] Döner Sermayeli İşletmeler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği, 01.05.2007 tarih ve 26509 sayılı Resmi Gazete

[2] 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 58. maddesine göre Döner Sermaye İşletmelerinin Kurulmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmelik, 05.07.1983 tarih ve 18098 sayılı Resmi Gazete

[3] Döner Sermayeli İşletmeler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğininin 601 inci maddesine göre 13/6/1999 tarihli ve 23724 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Döner Sermayeli İşletmeler Muhasebe Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

[4] 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 58. maddesine göre Döner Sermaye İşletmelerinin Kurulmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmelik, 05.07.1983 tarih ve 18098 sayılı Resmi Gazete

[5] Döner Sermayeli İşletmeler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği, 01.05.2007 tarih ve 26509 sayılı Resmi Gazete

[6] Asaf Varol, “Harcama Yetkilileri ile İlgili Bazı Çelişkiler ve Çözüm Önerileri, Sayıştay Dergisi, Temmuz-Eylül 2008, Sayı: 70, S. 43-50, 2008

[7] Harcama Yetkilileri Hakkında Genel Tebliğ, 31.12.2005 tarih ve 26040 sayılı Resmi Gazete

[8] 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun 58. maddesine göre Döner Sermaye İşletmelerinin Kurulmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmelik, 05.07.1983 tarih ve 18098 sayılı Resmi Gazete

[9] Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun Geçici 1 inci maddesi, 21.09.2004 tarih ve 25590 sayılı Resmi Gazete